

ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА ПЕТКА ЕПИВАТСКА ОТ ДЯКОН ВАСИЛИК

ЖИТИЕ И ЧУДЕСА НА СВЕТАТА ПРЕПОДОБНА ПАРАСКЕВА

Животът и преданието на тези, които са преживели в добродетел, биват похвални за всички, та да възприемат попълно наставленията; обаче за ония [слушащите], а не за тия, за които е благолюбен самият живот според бога, казвам — Христовия ярем. Те и обичат лекото бреме¹, и го вземат на рамене, научили себе си да приемат и да се стремят към Божиите заповеди.

И справедливо започвам, за да не оставя незаписани техните изключителни деяния и подвизите [им] заради бога, та да помрачнейт и да се забравят с течение на времето, но да ги пишем, и добре да [ги] знаем, и като ги знаем, да ги прегърнем, и прегърнали ги, да ги напишем в скрижалите на сърцата си². Защото те, съществуващите, обичат много, ако живеят за някого с любов, в него всичко да пренасят. И ще бъде ли добро, ако отминем с мълчание наистина душеполезното и спасително [житие] на нашата преподобна майка Параскева? Но ще ошетим великото църковно начало и ще направим да оглушеят ушите на правоверните, ако не разкажем с почетни слова за съвършените ѝ дела. Та като си мислим, че е добре с любов и още по-добре според силите си да похвалим, нека преминем бързо към разказа, без да изпускаме нито отечеството, нито родителите, от които тя е получила богоугодния [си] живот.

Тази прочее удивителна и свята, и богообручена жена бе от мястото, наречено Епиват, отпървом намиращо се около Тракия. Тя обогати родителите си, благоверни, а още повече — честни и благородни, с право известни, нито обилно богати, нито властелини, нито пък страдащи от мъка поради нищета. После, когато достигна пълнолетие, реши твърдо, възревнува апостолския живот и така, разпалена от видението на [вечния] огън, разделя се с отечеството, отмята се от род и близки и окрилена от добродетели, далече от скръбта на житейските смутове, достига пустинните места.

В пустинята тя прекара немалко години и възлюби безмълвния живот, сиреч живот наистина в малко отстъпващ на ангелския; радваше се, а повече — веселеше се душевно, укрепваше се духом, измъчвайки в пост и бдение тялото си и — защо прочее много да говоря! — бе цялата безплътна. И не можеше

да се види при нея ни ядене, ни пиене, но храна и ястие ѝ бяха сълзите и непрестанните молитви. Така, чрез добродетели, тя освети целия си живот в оная страна, остана мъжествена и нейният ум и съзнание бяха единни и свързани, и винаги високо и още по-високо отпращани.

Тя не позволи тялото ѝ ни най-малко да се приобщи към някого от земните, но цялата — сиреч облекчена чрез деяния и подвизи — полетя по-високо от всички към бога!

Но, о, добра придобивка, веселяща чрез словото ревнителите на добродетелта! Не само в бъдещите векове се дават награди, но те правят прочути и пребиваващите в този живот, както и невястата на моя Христос, просветлена чрез доброто, проповядваща деянието чрез деянията, или — в тях проповядвана! Така и тя, след като вървя добре по неравния и труден път и предусети своята кончина, излиза от пустинята, отива в Цариград и пребивава за кратко в светите църкви. Бързо потегля оттам, та се заселва в селище, наричано от тукашните Каликратия, близо до родното ѝ място. И тук достига края на живота си, и оттук се преселва [на небето], както бог ѝ заповяда.

Обаче и това е според твоята благодат, небесни царю, понеже ти не поиска блажената, която бе разпалена от любов към тебе, да бъде непозната на човеците и да се прослави само с небесните сили. Но както направи тя да се наслади от небесните като небесна, така си пожелал покойната да бъде прославяна сега и от земните, та всеки човек, наставен в твоите чудеса, да направиш неин подражател. Добре, прочее, рече Давид: «Да се възрадва сърцето на търсещите господ, търсете господ и се уповавайте; споменавайте неговите чудеса, които той направи!»³

Но житието на нашата преподобна Параскева ми се струва сладостно и свръх това достойно бързо да се препише и да изложим според него за всякакво добро известие и първообраз, как сега тя, казвам, дойде по-близо при родината си в Каликратия и разбра, че ще достигне премирно края в едно неизвестно място. Тя предаде чрез духа [си] на бога, и отплата прие, и радвайки се, отиде при небесния жених и цар, та с него вечно да царува, защото добре знаеше, че такава кончина е получаване на отплати и награди, а не смърт! А пречистото ѝ, пресветло и преподобно тяло, без почест почетно, и неизвестно, и без всякаква украса, лежеше, неразложено, много дни, понеже имаше ангел божи, който го закриляше, и дух божи, който върху него се въздигаше. И това е от божията слава — та да не направи тялото [ѝ] известно така, както на другите праведници, но чрез велики, удивителни и необикновени чудеса.

Един моряк беше много болен и минаваше по този път,

като изнемогваше люто от страданието, така че тялото му гъмжеше от червеи; сполетя го смърт по пътя. А тялото му след неговата кончина изпускаше ужасен смрад и до такава степен, че нито един от пътниците не можеше да минава по пътя, но се отбиваха по-далече от него и запушваха носовете си поради преголемия смрад на оня труп. И живеещият така на онова място при пътя в кула отец затворник¹ [не можа] да го остави да мирише толкова много, а най-вече то да отвлича мисълта му, та беше принуден да излезе от килията и да погребее дълбоко трупа в земята, че зловонието да не излиза от дълбочината. И каква бе, прочее, божията воля? Мисълта [за трупа] потиска мъжа и той изпрати голяма и страшна заплаха на живеещите наоколо: «Ако не погребете, като го закопаете, трупа на това място. . .» Това и направи. И веднага всички, като го послушаха и взеха от пътя трупа, погребяха го недалече от тялото на светицата. Щом пък видяха нейното свято тяло цяло, запазено от само себе си, съвършено и невредимо, чудеха се и от това разбраха донякъде, че тялото вероятно бе свято. И отново в караница промениха желанието [си] чрез размисъл, че ако би било свято, бог би го показал чрез чудеса. Те оставиха пак светото тяло да бъде на същото онова място, където и погребяха вонящото тяло. И така си отидоха и всички се върнаха в домовете си.

Като изминаха два дни, някой си от тях на име Георги заспа и видя сън — чудно и страшно [зрелище]: една царица, седяща на позлатен престол; редове мъже, чиито лица сияеха повече от слънцето, стоящи пред нея от едната и другата страна; едни от тях държаха в ръце светли скиптри, други пък — мечове. Когато видя това, той внезапно бе обхванат от силен страх и падна ничком на земята. Един от онези мъже със светъл вид и със страшен поглед, като се докосна до ръката му, вдигна го от земята. И веднага чу друг глас: «Човече, не се ли боиш от бога, не се ли плашиш от вечната мъка, не разбираш ли, че тялото е свято? И как смърдящото и гниещото погребяхте с това тяло на божията рабиня Параскева? Но върви сега и на всички други веднага разкажи, та да ме избавят от толкова голяма смрад! Ако ли не направиш това, знай наистина, че бог с богоизпратен огън ще изпламени всевременния живот на всички! Защото и аз съм човек и родината ми е Епиват. Аз оставих отечество и родители заради божията любов, а за второ отечество имах пустинята и призовах единствения бог отец, по чието повеление, завръщайки се отново, завърших тук живота си!»

Ето че и друга жена, на име Ефимия, добродетелна, с честен нрав, и тя видя някаква светла жена, застанала като свет-

лина във въздуха и викаща със страховит глас: «Ако не погребете — казваше — тялото на нашата преподобна в църквата, то няма да получите и неговите чудеса!»

И тези неща те двамата в една нощ тогава видяха! И когато се пробудиха, известиха на всички. И всички хора, прочее, като отидоха с горящи свещи там, дето лежеше тялото, и го взеха от мястото, в което се намираше, положили го в нов ковчег и го погребяха във великата и съборна църква на Христовите апостоли, където и беснованите получиха много изцеления, онези, що са с очи слепи, всички се сподобиха сладко да виждат, а страдащите от различни болки едни в ръцете, други пък — в краката и множество тълпи народ бяха излекувани.

Ала и една жена от тази област, немощна и твърде състарена, невярваща на чудеса, внезапно загуби способност да владее ръцете и нозете си. А преподобната не я остави така, но като я видя, жената пак получи достойна вяра и точеше от очи обилни струи от сълзи, ридаше горчиво и зовеше със силен глас: «Помилвай ме, рабиньо божия!» И чуваше небесен глас: «След като оздравя, жено, то посмей да не вярваш на божияте чудеса!» И веднага с гласа дойде и здравето. И тя се чудеше на оздравяването и бе обхваната от трепета на почудата.

Така знае господ да почита обичащите го от душа, така [иска] да прославя уповаващите се на него, с изобилието на такива чудеса, с такава слава, с такива хвали, с такива светлости! Дано всички ние да ги получим с благодатта и човеколюбието на нашия господ Исус Христос, нему слава заедно с отца и със светия дух и чест, и власт, сега и винаги и вовеки веков, амин!

ПРОСТРАННО ЖИТИЕ НА ТЕОДОСИЙ ТЪРНОВСКИ ОТ ПАТРИАРХ КАЛИСТ

МЕСЕЦ НОЕМВРИ, 27. ЖИВОТ И ПОДВИЗИ НА ПРЕПОДОБНИЯ
НАШ ОТЕЦ ТЕОДОСИЙ, КОЙТО ПОСТНИЧЕСТВУВА В ТЪРНОВО,
УЧЕНИК НА БЛАЖЕНИЯ ГРИГОРИЙ СИНАИТ. НАПИСАНО ОТ
СВЕТЕЙШИЯ ПАТРИАРХ НА КОНСТАНТИНОВИЯ ГРАД
КИРКАЛИСТ.

Добродетелта наистина се извиси като нещо велико някак и пребожествено! Понеже е дар божий, тя от самото начало узаконява девството и обича да е целомъдрена. Накратко казано, тя е причина за всяко човешко благо и прави тези, които добре